

Tekst: **odvjetnica Tiziana Paris**

Foto: **arhiva Burze Nautike**

ŠTO SU TO POMORSKI PRIVILEGIJI?

Da li je hipoteka jedino založno pravo koje je uređeno odredbama Pomorskog Zakonika? Odgovor je, naravno, negativan, odnosno osim hipoteke u Pomorskom se Zakoniku detaljno analiziraju i pomorski privilegiji

U prethodnim člancima našeg časopisa kratko smo analizirali jedan od založnih prava odnosno hipoteku i to kroz problematiku brisanja brodica po službenoj dužnosti. Podsjetimo se kako je Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture početkom 2022. godine

kad je potvrdilo da će se po službenoj dužnosti izbrisati 8551 brodica i jahti, nije specificiralo na teret koliko njih je upisano založno pravo, odnosno hipoteka ali je utvrdilo kako „Jahte i brodice koje imaju evidentirane hipoteke i založna prava brisat će se protekom tri mjeseca od dostavljene obavijesti prema

vjerovnicima koje su im već i upućene.“ U detaljnoj analizi predmetnog članka utvrdili smo kako u nastavku postupka hipotekarni vjerovnik mora odmah reagirati i pisanim putem obavijestiti nadležnu Lučku Kapetaniju o postojanju svog založnog prava. U suprotnom, ako ostane pasivan, plovilo će se brisati.

Da li je hipoteka jedino založno pravo koje je uređeno odredbama Pomorskog Zakonika? Odgovor je, naravno, negativan, odnosno osim hipoteke u Pomorskom se Zakoniku detaljno analizira i pomorski privilegiji.

Što su to: pomorski privilegiji? Koja je osnovna razlika između istih i hipoteka? Da li postoje samo u vezi glavnice ili i kamata?

Privilegiji su, sukladno čl. 241 Pomorskog zakonika, **zakonsko** založno pravo kojim se osigurava tražbina prema vlasniku, zakupcu ili brodaru broda, a čak i prema poslodavcu, i prema poslovođi broda koja postoji na onom brodu u odnosu na kojeg je nastala:

- tražbina za plaće i druge iznose koji se duguju zapovjedniku broda, časnicima i drugim članovima posade u svezi s njihovim zaposlenjem na brodu, uključujući troškove povratnog putovanja i doprinose za socijalno osiguranje koji se plaćaju u njihovo ime,
- tražbina za smrt ili tjelesne ozljede koje su se dogodile na kopnu ili moru u neposrednoj vezi s iskorištavanjem broda,
- tražbina s naslova nagrade za spašavanje broda,
- tražbina za lučke pristojbe i naknade koje se naplaćuju u lukama otvorenim za javni promet i lukama posebne namjene, troškove plovidbe kanalima i drugim plovnim putovima, uključujući troškove naknada za sigurnost plovidbe, naknade za uporabu objekata sigurnosti plovidbe te troškove peljarenja,
- tražbina po osnovi izvanugovorne odgovornosti za materijalne gubitke ili oštećenja prouzročena uporabom broda, izuzev gubitka ili oštećenja tereta, kontejnera i putničkih stvari koje se prevoze brodom.

Dakle, za razliku od hipoteka, pomorski se privilegiji osnuje na temelju zakona te isti postoji u korist glavnice ali i za kamate iako, međutim, ne obuhvaća osiguraninu. Privilegije se prostiru i na pripadak broda te nije više važan trenutak nastanka, tj. putovanje na

kojem je privilegirana tražbina nastala, već samo redosljed razreda.

U tom pogledu bitno je istaknuti kako pomorski privilegiji ne prestaju promjenom vlasnika ili upisa ili zastave broda, osim ukoliko Zakonikom nije drugačije određeno.

Kako prestaju pomorski privilegiji? Sukladno čl. 246 pomorskog zakonika iste prestaju:

- utrućem tražbine osigurane privilegijem,
- protekom jedne godine,
- prodajom broda u ovršnom ili stečajnom postupku,
- osnivanjem fonda ograničene odgovornosti za tražbine osigurane privilegijem na brodu koje su podvrgnute ograničenju odgovornosti,
- prodajom broda na javnoj dražbi sukladno članku 171. stavku 11. ili članku 840.n Pomorskog Zakonika;
- proglašenjem broda pomorskim plijenom, odnosno ratnim plijenom na moru. Ako brod bude oslobođen, pomorski privilegiji, koji prema stavku 1. točki 2) ovoga članka nisu prestali prije nego što je brod zaplijenjen, ponovno će se uspostaviti.

Bitno je istaknuti kako, sukladno čl. 248 Pomorskog Zakonika, odredbe ovoga Zakonika o privilegijama na brodu primjenjuju se i kad brod iskorištava osoba koja nije vlasnik

broda, osim ako je brod vlasniku oduzet nedopuštenom radnjom, a vjerovnik koji ima privilegij za tražbinu nije savjestan.

Sukladno čl. 249 Pomorskog zakonika ističe se kako prestankom privilegija na brodu ne prestaje i tražbina koja je bila osigurana privilegijem. Ustupanjem tražbine osigurane privilegijem na brodu prenosi se i privilegij na brodu. Ujedno je značajno kako privilegij na brodu ne prestaje brisanjem broda iz upisnika brodova.

Nakon detaljne analize gore navedenih odredba, možemo zaključiti kako su privilegiji specifično zakonsko založno pravo radi osiguranja određenih tražbina nastalih u vezi s iskorištavanjem broda. Riječ je o obliku stvarnopravne odgovornosti svakodobnog vlasnika broda za određene tražbine odnosno riječ je o založnom pravu na brodu - ograničenom stvarnom pravu koje ovlašćuje svoga nositelja (založnog, "privilegirano" vjerovnika) da određenu tražbinu, ne bude li mu o dospjeću ispunjena, namiri iz vrijednosti broda, ma čiji taj brod bio, a vlasnik broda dužan je to trpjeti.

Glavne karakteristike pomorskog privilegija su:

- prate brod
- trenutak nastanka: ispunjenje zakonskih pretpostavki (nastanak pojedinih tražbina)

- numerus clausus privilegiranih tražbina
- prestanak tražbine ne znači prestanak privilegija
- jedino stvarno pravo koje nije trajno.

Prema tom stajalištu, možemo zaključiti kako je pomorski privilegij procesni institut koji omogućuje pokretanje tzv. postupka "na stvari", u ovom slučaju na brodu, na temelju čega će se u spor moći uključiti vlasnik broda, a privilegirani vjerovnik ima procesno pravo prvenstvenog namirenja iz prodajne cijene ostvarene prodajom broda.

To založno pravo često se u stručnoj literaturi i praksi naziva "pomorskim privilegijem na brodu" ili "pomorskim privilegijem", a vjerovnici toga založnog prava nazivaju se "privilegiranim" vjerovnicima zbog toga što se, u slučaju ovršne prodaje broda, upravo ti vjerovnici namiruju prvi, prije svih drugih vjerovnika koji imaju neke tražbine u vezi s istim brodom. Tek kad svoje tražbine u ovršnom postupku namire svi privilegirani vjerovnici, iz eventualnog ostatka kupovnine dobivene ovršnom prodajom broda mogu se namiriti ostali vjerovnici - brodograditelji i brodopopravljači kao ovlaštenici prava retencije, potom hipotekarni vjerovnici te konačno ostali vjerovnici.

Zbog svega navedenog, važnost privilegija na brodu je iznimna, ali treba uzeti u obzir činjenicu da je hipoteka općeprihvaćeno sredstvo financiranja brodarstva kao što je pravo retencije bitno sredstvo osiguranja tražbine brodograditelja i brodopopravljača kod ugovora o gradnji ili popravku broda. Svako slabljenje položaja hipotekarnog vjerovnika i vjerovnika prava retencije zapravo ugrožava financiranje brodarstva. Zbog toga je logična tendencija smanjivanja broja privilegija i privilegiranih vjerovnika kako bi namirenje hipotekarnih vjerovnika (a i brodograditelja i brodopopravljača

kao ovlaštenika prava zadržanja) bilo izglednije i potpunije.

U svakom slučaju, svi vjerovnici moraju znati kako je potrebno predvidjeti i prevenirati sve moguće neugodne situacije u slučaju namirenja njihovih tražbina te je zbog navedenog svakako neophodno zatražiti od svog odvjetnika pravno mišljenje jer će se na taj način izbjeći bilo kakva nesuglasica odnosno eventualni spor oko daljnje naplate svog potraživanja.

Za sve daljnje informacije, prijedloge tema i pravno savjetovanje slobodno nas kontaktirajte na: www.lawparis.com

